

Krajowe Ramy Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego

Seminarium
„Krajowe Ramy Kwalifikacji.
Budowa programów studiów na bazie efektów
kształcenia”
Szkola Główna Handlowa w Warszawie
15 października 2010 r.

Ewa Chmielecka

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ramy Kwalifikacji – historia powszechna

- Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego
 - Komunikaty z Bergen, Londynu i Leuven
 - 3 główne cykle + deskryptory dublińskie oraz poparcie dla ram
 - Kontynuacje przez BFUG
- Europejskie Ramy Kwalifikacji dla LLL
 - Rekomendacja PE z 23 kwietnia 2008
 - 8 poziomów edukacji w ERK
 - Opisy wymagań w działach: wiedza, umiejętności i inne kompetencje
 - Spójność z ramami bolońskimi, nadrzędność ERK
 - Zakładany kalendarz
 - 2010 – odniesienia ram krajowych do europejskich – pierwsze raporty referencyjne
 - 2011 – raporty referencyjne cd.
 - 2012 – na dyplomach (wszelkich świadectwach) numer poziomu EQF i NQF
- Działalność EQF Advisory Group i innych ciał (cedefop)
- Projekty towarzyszące:
 - „New skills for new jobs”
 - EQAR, EQARF
- Zaawansowanie prac w krajach europejskich – rozmaite (patrz raporty cedefop).

Ramy Kwalifikacji – historia polska

- Od 2008 – Zespół Ekspertów MEN (4.3.1. POKL)
 - Obecnie projekt realizowany w IBE
- Od 2006 – Grupa Robocza ds. KRK w szkolnictwie wyższym
- Wcześniejsze prace:
 - standardy kwalifikacji zawodowych,
 - nowe podstawy programowe: dla edukacji ogólnej i zawodowej
- Zaawansowanie:
 - Model PRK gotowy (styczeń 2010) – projekt MEN
 - Model KRK dla szkolnictwa wyższego spójny z PRK gotowy (kwiecień 2010 – IV wersja)
- Powołanie ciał odpowiedzialnych za wdrożenie LLL i Krajowych Ram Kwalifikacji – koordynacja ponadsektorowa (luty 2010)
 - Problem równoległości prac koncepcyjnych i decyzji
 - W tym konsultacji – włączania interesariuszy

Ramy kwalifikacji – dlaczego?

Różnorodność programów kształcenia

a

porównywalność uznanych kompetencji (kwalifikacji)
oraz przenoszenie i kumulacja dokonań w uczeniu się.

Jak rozwiązać ten problem?

Odpowiedź: za pomocą ram kwalifikacji.

Założenia Europejskich Ram Kwalifikacji

- 8 poziomów kwalifikacji pełnych (np. dyplomów ukończenia studiów)
- 3 „działy”: wiedza, umiejętności i „inne kompetencje”
- Profilowanie
- Opis wymagań (*descriptors*) poziomów kwalifikacji uniwersalny [kategorie kluczowe + krótki opis generyczny]
- Progresywność uzyskiwanych efektów uczenia się we wszystkich trzech działach podstawą wyodrębnienia poziomów kwalifikacji pełnych
- Możliwe podpoziomy i kwalifikacje częściowe
- Integracja – każde/wszystkie dokonania osób uczących się powinny znaleźć miejsce w ramach bez względu na miejsce, rodzaj, czas uczenia się
- Swoboda interpretacji w krajowych ramach kwalifikacji (także co do liczby poziomów) z zachowaniem przekładalności do ERK
- Odpowiedzialność władz państwa za wdrożenie systemu kwalifikacji i ogłoszenie raportu referencyjnego

Podstawowe definicje

- Kwalifikacja (*qualification*) – dyplom, świadectwo, certyfikat lub inny dokument, wydany przez uprawnioną instytucję, stwierdzający że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z odpowiednimi wymaganiami.
- Efekty uczenia się (*learning outcomes*) – to, co osoba ucząca się wie, rozumie i potrafi wykonać w wyniku uczenia się, ujęte w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych.
- Kompetencje (*competence*) – wszystko to, co dana osoba wie, rozumie i potrafi wykonać, czyli jej skumulowane efekty uczenia się.
- Potwierdzanie kompetencji (*validation*) – proces stwierdzania przez uprawnioną instytucję, czy dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z odpowiednimi wymaganiami.

Ramy kwalifikacji a system kwalifikacji

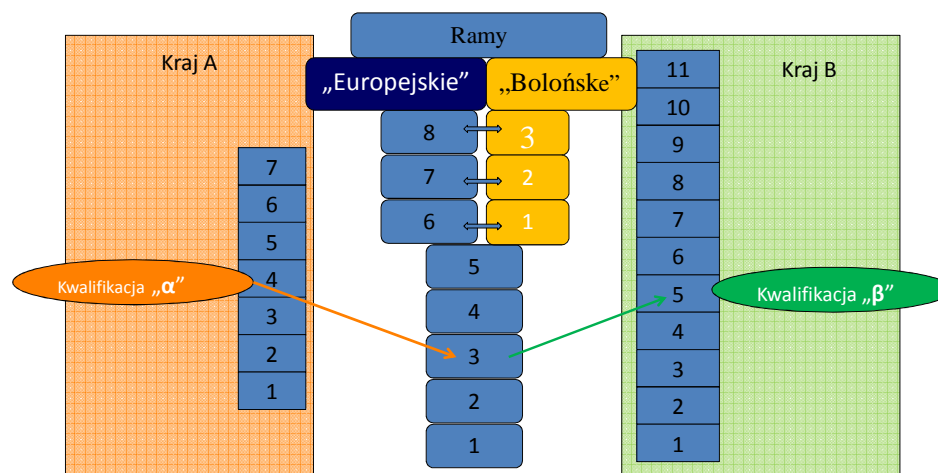
System kwalifikacji składa się z następujących elementów :

- Ram Kwalifikacji (przypisania krajowych poziomów efektów uczenia się dla edukacji powszechnej, wyższej i zawodowej do poziomów ERK)
- Powszechnego zastosowania efektów uczenia się jako podstawy budowy programów
- Powszechnego zastosowania walidacji efektów uczenia się (włączając zdobyte poza edukacją formalną)
- Powszechnego stosowania mechanizmów zapewniania jakości
- Systemu punktowego kumulacji i transferu dokonań

Opis systemu (w tym ram) powinien być zawarty w raporcie referencyjnym

Odniesienie kwalifikacji pomiędzy krajami z wykorzystaniem EQF

Opracowanie: Tomasz Saryusz-Wolski

Europejskie Ram Kwalifikacji - przykład opisu: dział „wiedza”

Poziom 6 (PRK - licencjat)	Poziom 7 (PRK - magister)	Poziom 8 (PRK – doktor)
<i>Zaawansowana wiedza w danej dziedzinie pracy i nauki obejmująca krytyczne rozumienie teorii i zasad</i>	<i>Wysoce wyspecjalizowana wiedza, której część stanowi najnowsza wiedza w danej dziedzinie pracy lub nauki, będąca podstawą oryginalnego myślenia lub badań. Krytyczna świadomość zagadnień w zakresie wiedzy w danej dziedzinie oraz na styku różnych dziedzin</i>	<i>Wiedza na najbardziej zaawansowanym poziomie w danej dziedzinie pracy lub nauki oraz na styku różnych dziedzin</i>

Założenia Europejskich Ram Kwalifikacji - „wiedza”

- Jak widać – ramy są puste
(jak to ramy)
- Trzeba je wypełnić treścią – zinterpretować w języku dziedziny, programu ...
- I może to uczynić tylko środowisko akademickie

Wartość dodana ram

Oczekiwania wobec ram:

- Porównywalność efektów uczenia się / kompetencji absolwentów / dyplomów
- Podniesienie zatrudnialności – dostosowanie edukacji do rynku pracy
- Lepsza informacja o kompetencjach absolwentów – dla pracodawców i edukatorów
- Przejrzystość systemów edukacyjnych
- Możliwość uznawania dokonań spoza edukacji formalnej
- Mobilność uczących się i absolwentów
- Zwiększenie motywacji do uczenia się (perspektywa LLL)
- Podniesienie jakości nauczania
- Inne

Opis czy norma?

Czym mają być ramy kwalifikacji?

- *opisem sytuacji zastanej ?*
- *narzędziem reform „quality oriented dynamic tool with vision” ?*
- Odpowiedzi innych krajów: zróżnicowane ze względu na cechy systemu.
- Odpowiedź polska: obydwa elementy
 - **narzędzie reform bazujące na i wykorzystujące istniejące cechy systemu**
 - Patrz zmiany w szkolnictwie wyższym

Wdrażanie ram kwalifikacji

- Nie ma jednego obowiązującego scenariusza
- Ale są zasady, które muszą być wypełnione przed publikacją raportu referencyjnego:
 - Opis (bilans, rejestr) kwalifikacji – odpowiednio zaawansowany
 - Ramy kwalifikacji i inne elementy systemu zaprojektowane i wdrożone
 - stopień wdrożenia do decyzji władz państwa ale powinien budzić "międzynarodowe zaufanie" co do rzetelności
 - Proces przypisywania kwalifikacji do poziomów ram powszechnie uznawany za najtrudniejszy element wdrożenia
 - Zachowanie kryteriów referencji
- Pomoc międzynarodowa

Wdrażanie ram kwalifikacji – proponowany scenariusz

1. Decyzja o podjęciu prac na KRK
2. Zaprojektowanie modelu KRK
3. Organizacja wdrożenia KRK
4. Konsultacje z interesariuszami
5. Zatwierdzenie ostatecznej wersji KRK
6. Prawne i administracyjne umocowanie KRK
7. Wdrożenie ram na poziomie instytucji
8. Przypisanie kwalifikacji do poziomów KRK i ERK
9. Weryfikacja i uzupełnienie
10. Samopotwierdzenie prawidłowości systemu i ram kwalifikacji w szkolnictwie wyższym
11. Budowa narzędzi pozwalających na szeroki dostęp do informacji dotyczących ram kwalifikacji.

Zasady referencji KRK do ERK

- synteza

- Odpowiedzialność władz państwa (i powołanych przezeń instytucji) za wdrożenie KRK i raport referencyjny
- Współpraca wszystkich interesariuszy przy budowie i wdrażaniu KRK
- Wszystkie elementy systemu kwalifikacji zaprojektowane i wdrażane
 - W tym uznawanie dokonań spoza edukacji formalnej
- Międzynarodowość i przejrzystość prac i dokonań.

Konstrukcja Polskich Ram Kwalifikacji

- PRK - Rama uniwersalna (podstawowa) będą polską interpretacją ERK
- I jej rozwinięcia w obszary:
 - Edukacji ogólnej
 - Edukacji i szkoleń zawodowych
 - Edukacji wyższej
- Ale zawsze redukowalne do ramy podstawowej
- Podstawowe założenie:
 - Dla uznania kwalifikacji pełnej (poziom w ERK/KRK) potrzebny jest przyrost kompetencji we wszystkich trzech kolumnach (wiedza, umiejętności, postawy)
 - Dla uznania kwalifikacji częściowej – niekoniecznie we wszystkich
 - Kategorie kluczowe wspólne + rozwinięcia specyficzne

PRK – poziomy kwalifikacji propozycja Komitetu Sterującego KRK

Poziom ERK	Poziom PRK	Przykładowe kwalifikacje odpowiadające poziomom PRK
1	1	Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej
2	2	Świadectwo ukończenia gimnazjum
3	3	Świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej
4	4	Świadectwo ukończenia szkoły średniej
5	5	[trwa dyskusja – np. dyplom mistrzowski, dyplom kolegium nauczycielskiego, niektóre certyfikaty zawodowe]
6	6	Dyplom licencjata/inżyniera
7	7	Dyplom magistra
8	8	Dyplom doktora

Efekty uczenia się w PRK:

kategorie kluczowe opisu dla edukacji ogólnej

- **Wiedza**
 - zakres wiadomości,
 - głębia rozumienia
- **Umiejętności:**
 - komunikacja,
 - rozwiązywanie problemów,
 - zastosowanie wiedzy w praktyce
- **Postawy**
 - tożsamość,
 - współpraca,
 - odpowiedzialność

Efekty uczenia się w edukacji wyższej: dodatkowe kategorie opisu

Wiedza:

- opanowywanie dziedziny wiedzy (holizm)
- głębokość rozumienia jej problemów,

Umiejętności:

- wyrafinowanie umiejętności (zwłaszcza dotyczących metod poznawczych)

Inne kompetencje:

- kreatywność i samodzielność działania,
- rozpoznawanie i ocena ważnych kwestii etycznych, społecznych i zawodowych oraz poczucie odpowiedzialności za nie – przywództwo społeczne.

Jakie zmiany w organizacji kształcenia proponowane są przez KRK?

Powiększenie zakresu autonomii programowej:

- zniknie obowiązek stosowania nazw kierunków studiów zgodnie z centralną listą kierunków studiów
- zniknie obowiązek tworzenia programów studiów wg tzw. „ramowych treści kształcenia”.
 - Ale zróżnicowane zakresy autonomii uczelni
- Konieczność zastosowania metody KRK do budowy i opisu programów studiów. Pomoc:
 - Opisy wymagań dla 8 obszarów kształcenia
 - Seminaria i warsztaty
 - „wzorcowe” programy studiów (patrz „Tuning”, SBS, inne przykłady międzynarodowe)
 - Ruch dobrych praktyk

Jakie zmiany w organizacji kształcenia proponowane są przez KRK?

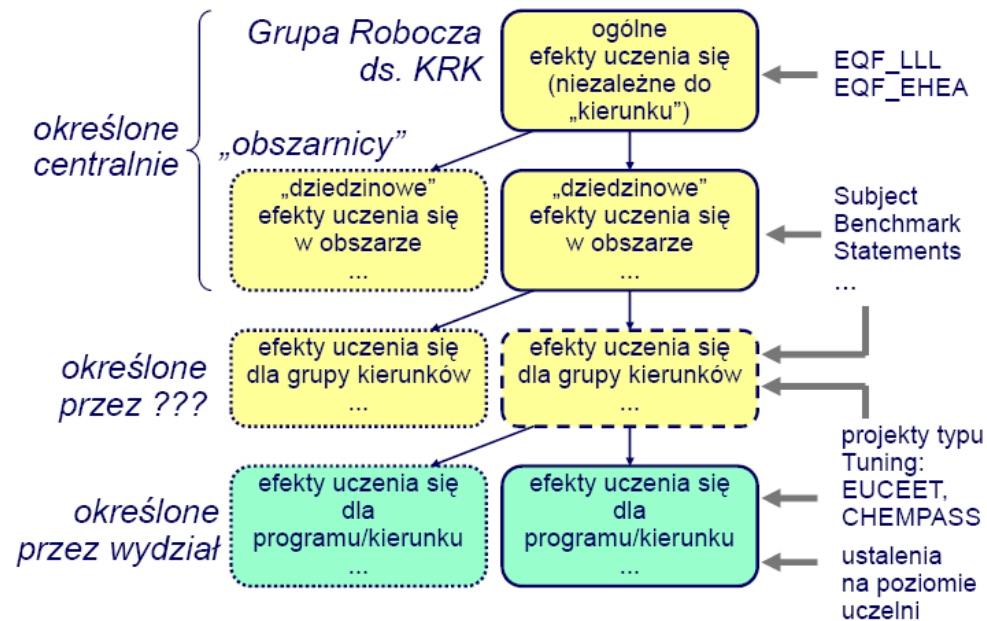
Cytaty:

- rezygnacja z obecnych zasad standaryzowania kierunków studiów na rzecz standaryzowania efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych w poszczególnych obszarach;
- rezygnację z centralnej (ustalanej rozporządzeniem Ministra) listy nazw kierunków studiów oraz odpowiadających im standardów kształcenia oraz umożliwienie uczelniom autonomicznego opracowywania programów studiów w ramach obszarów kształcenia, w zgodzie z określonymi dla nich standardami
- Efekty kształcenia określone na poziomie centralnym są podstawą do opracowania przez uczelnię (wydział lub inną jednostkę prowadzącą studia) oczekiwanych efektów kształcenia związanych z konkretnym programem studiów prowadzonym przez tę uczelnię/wydział

„Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego” – MNiSzW, w druku

Jakie zmiany w organizacji kształcenia proponowane są przez KRK?

Opracowanie: Andrzej Kraśniewski

Potwierdzanie (walidacja) efektów kształcenia

- Walidacja jako podstawa wiarygodności uczelni
- Jej badanie w procesie akredytacji
- Walidacja efektów uczenia się zdobywanych poza edukacją formalną
 - Ruch dobrych praktyk.
 - W tym dotyczących uznawania kompetencji „nieformalnych”
 - Dalsze działania.
- Problem „innych kompetencji” – „postaw”
 - Ruch dobrych praktyk
 - Początek: konferencja 25 czerwca br w UGd: „*Wychowawcze zobowiązania uniwersytetu w społeczeństwie bez elit*”.
 - Planowana publikacja

Zapewnianie jakości, punktacja, inne problemy

- Nowa akredytacja PKA
 - Inne standardy i kryteria
 - Czy obejmie wszystkie formy kształcenia?
- Punktacja ECTS
 - Szansa na korekty obecnych rozwiązań
 - Punkty ECVET – nasza przyszłość
- Minima kadrowe
- Algorytmy finansowania
- Profilowanie
- 5-ty poziom
- Inne

Konkluzja?

- Trzy czynniki wdrażają Proces Boloński:
 - Administracja
 - Środowisko akademickie
 - Otoczenie społeczne szkolnictwa wyższego
- Powinny być zrównoważone
- Czeka nas „ruch dobrych praktyk” angażujący środowisko akademickie
 - Jako uzasadnienie dla samorządności akademickiej?

Dziękuję za uwagę!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego